

Kraków, dn. 16. lipca 2021 roku

Prof. dr hab. Zofia Kaszowska
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
Akademia Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie

Recenzja

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego pani dr Alinie Tomaszewskiej-Szewczyk w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

1. Podstawy opracowania recenzji

Rada Doskonałości Zawodowej wyznaczyła mnie na recenzenta w komisji habilitacyjnej pani dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk powołanej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego wszczętego 28 grudnia 2020 r. Zostałam o tym powiadomiona w liście sporządzonym dn. 20 maja 2021 przez Panią Dziekan Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika dr hab. Joannę Kucharzewską, prof. UMK. Wraz z listem otrzymałam umowę, Uchwałę Rady Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 27 kwietnia 2021 roku Nr 12/DSPIKDS/2021 oraz dokumentację na nośniku cyfrowym, niezbędną do wykonania recenzji. Składała się ona z plików PDF o nazwach: Analiza bibliometryczna, Autoreferat, Portfolio, Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych oraz folderu z ośmioma artykułami zapisanymi również w postaci plików PDF. Ponadto otrzymałam książkę (w wersji papierowej) dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk pt. Szklę malowane. Problematyka konserwatorska emalierstwa.

2. Przedstawienie sylwetki zawodowej dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk

Dr Alina Tomaszewska-Szewczyk jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od roku 1995 pracuje w Katedrze Konserwacji-Restauracji Architektury i Rzeźby (dawny Zakład Konserwacji-Restauracji Architektury i Rzeźby). Tytuł magistra sztuki uzyskała w 1994 rok na kierunku Konserwacja i Restauracja Dzieł Sztuki, specjalizacja Konserwacja i Restauracja Rzeźby Kamiennej i Elementów Architektonicznych (UMK Toruń, Wydział Sztuk Pięknych) broniąc pracy magisterskiej pt. „Odsalanie kamieni porowatych przy pomocy jonitów” (promotor prof. dr hab. Wiesław Domasłowski). W 2005 roku ukończyła Studium Podyplomowe Konserwacja Zabytków Metalowych (UMK Toruń, Wydział Sztuk Pięknych). W 2006 roku zdobyła tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o sztuce (UMK Toruń, Wydział Sztuk Pięknych, rozprawa doktorska „Problematyka konserwatorska metalowych gotyckich płyt nagrobnych”, promotor dr hab. Janusz Krause, prof. UMK).

Na stronie internetowej macierzystej Katedry możemy przeczytać, że: „prowadzi zajęcia z zakresu konserwacji zabytków metalowych, które obejmują następujące bloki zagadnień: charakterystyka metali i ich stopów stosowanych w rzemiośle artystycznym,

Kasz
7

dawne techniki zdobienia, objawy niszczenia w różnych środowiskach korozyjnych oraz metodyka konserwacji; realizuje projekty badawcze związane z konserwacją zabytków metalowych oraz wykonanych z szylkretu; specjalizuje się w konserwacji rzemiosła artystycznego oraz zabytków archeologicznych”¹.

3. Ocena osiągnięć naukowych i artystycznych [w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. b, c ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.)] przedłożonych przez dr Alinę Tomaszewską-Szewczyk jako stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny dr Alina Tomaszewska-Szewczyk wskazała cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych. Ponadto jako oryginalne osiągnięcie artystyczne o takim samym znaczeniu przywołała cykl realizacji konserwatorskich 34 metalowych obiektów zabytkowych z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie zdobionych emalią. Swoje osiągnięcie opisała jako „Konserwacja i restauracja zabytków dekorowanych emalią ze zbiorów Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie”.

Uwieńczeniem pracy naukowo-artystycznej pani Tomaszewskiej-Szewczyk w zakresie konserwacji emalii była wystawa pt. „Szklęm malowane. Problematyka konserwatorska emalierstwa”, która odbyła się w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu w dniach 1–31 lipca 2020 roku.

a) cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych

Na cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych składa się: pięć artykułów w języku polskim opublikowanych w punktowanym/recenzowanym czasopiśmie *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo*, kolejno w latach: 2011, 2013, 2014, 2016, 2017; jeden artykuł w języku angielskim z konferencji ICOM Committee for Conservation 16th Triennial Meeting Lisbon Portugal 19-23 September 2011, opublikowany Online; jeden artykuł w języku angielskim opublikowany w 2014 roku w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym *Micro and Nano Letters* (IF 0,973). Ponadto do cyklu zostało wliczone wystąpienie z konferencji ICOM-CC 6th Experts' Meeting Enamel on Metal Conservation, National Museum in Warsaw, 19th-20th May 2016, pomimo iż w przedłożonej dokumentacji habilitacyjnej nie znalazłam skanu publikacji tegoż wystąpienia. Chociaż nie są artykułami naukowymi to do cyklu artykułów naukowych przypisano także abstrakty dwóch wystąpień konferencyjnych – wzmiankowanej już konferencji lizbońskiej oraz 12. konferencji Analiza Chemiczna w Ochronie Zabytków, 6-7 grudnia 2012, Warszawa, jak również publikację z 2020 roku pt. „Szklęm malowane. Problematyka konserwatorska emalierstwa”. Ta ostatnia ma raczej charakter informacyjny i odnosi się do tematyki rozwijanej przez habilitantkę przez ostatnie lata.

Wszystkie wymienione publikacje, za wyjątkiem ostatniej, to prace zbiorowe, w których przewijają się imiona i nazwiska tych samych trzech osób: Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk, Andrzeja Podgórskiego, Arletty Tomaszewskiej/Piaseckiej. **Niestety w żadnym z podanych wyżej artykułów naukowych pani Alina Tomaszewska-Szewczyk nie jest pierwszym autorem. W przedłożonej dokumentacji habilitacyjnej brakuje omówienia, jaki był wkład/rola poszczególnych osób w powstanie artykułów i rozwijanie tematu konserwacji emalii na**

¹ <https://kkrar.umk.pl/pages/Pracownicy/>

slaw
2.

metal. Fakt, że pani Alina Tomaszewska-Szewczyk była kierownikiem grantu pt. „Konsolidacja zabytkowych emalii” (grant NCN 2011-2012 nr N N105 431740) pozwala przypuszczać, że to ona inspirowała badania w tej dziedzinie. Jak sama pisze „Celem przeprowadzonych w ramach grantu badań było skomponowanie nanokompozytu do konsolidacji zniszczonych mechanicznie zabytkowych emalii. Przebadane zostały preparaty mogące pełnić funkcję połączenia klejowego w układach emalia/spoina/metal oraz emalia/spoina/emalia. Ze względu na różnorodność form uszkodzeń wytypowano kompozycje, które można wprowadzić w niewielkie odspojenia, rozwarstwienia i spękania, ale także wypełnią większe szczeliny oraz umożliwią kontrolowaną i wygodną aplikację. Porównano właściwości przygotowanych nanokompozytów z żywicami bez dodatku napelnacza”.

Ponieważ w przedłożonej dokumentacji habilitacyjnej nie znalazłam syntetycznego omówienia zawartości poszczególnych artykułów dokonałam ich przeglądu w celu ustalenia rzeczywistego zakresu badań i ich wkładu w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki. Artykuły przywołuję w porządku chronologicznym.

Najstarsze artykuły – dwa artykuły z 2011 roku opisują szeroko zakrojone badania 12 spoiw wytypowanych do konsolidacji odspojonych i rozwarstwionych emalii. Przed przystąpieniem do badań przeprowadzono przegląd dotychczas stosowanych środków i dokonano systematyki zniszczeń mechanicznych. Dodatkowo określono zasady realizowania zabiegu konsolidacji oraz usuwania deformacji metalowego podłoża.

Artykuł z roku 2013 po raz pierwszy przywołuje emalie limuzyjskie zgromadzone w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie koncentrując się na ich technologii i technice wykonania w świetle przeprowadzonych badań SEM/EDS (skaningowa mikroskopia elektronowa/spektroskopia rentgenowska z dyspersją energii). Analizowano próbki emalii pochodzące z trzech obiektów, ponadto dzięki badaniom *in situ* za pomocą przenośnego spektrometru XRF (spektroskopia fluorescencji rentgenowskiej) ustalono skład pierwiastkowy podłoża i metalowej aplikacji.

Kolejny artykuł w AUNC, ten z 2014 roku, odnosi się do konserwacji, przeprowadzonych w latach 2011-2013, dwunastu emaliowanych obiektów z wilanowskiej kolekcji. Omówiono w sposób ogólny/sumaryczny stan zachowania obiektów i dokonano identyfikacji materiałów użytych w uprzednich konserwacjach, wykorzystując w tym celu takie techniki instrumentalne jak: ATR-FTIR, SEM, SEM/EDS, XRF. Opisując proces konserwacji mocno zaakcentowano etap usuwania produktów korozji miedzianego podłoża jak również etap konsolidacji emalii. **Po raz pierwszy został w tym kontekście wymieniony kompozyt polimerowy na bazie 10-procentowego Paraloidu F-10 w butanolu z dodatkiem napelnacza - modyfikowanej nanokrzemionki, który jak sądzę został opracowany przez autorów artykułu w ramach wzmiankowanego już wcześniej grantu NCN i stanowi ważną innowację w dziedzinie konserwacji emalii na metalu.**

Temu i innym kompozytom dedykowany został odrębny artykuł, który opublikowano w tym samym roku, w czasopiśmie „Micro and Nano Letters”. W artykule dokonano porównania właściwości mechanicznych i użytkowych powłok uzyskanych z kompozytów własnych o różnym składzie. Jak sądzę idea takiego spoiwa mogła wynikać z doświadczeń autorów w zakresie konsolidacji kamienia oraz szkła.

Dwa ostatnie artykuły z cyklu (AUNC 2016, 2017) dotyczą kolejnych zagadnień konserwacji emalii – uzupełniania ubytków dekoracji emalierskiej i scalania kolorystycznego tychże uzupełnień. Oba zabiegi zostały ukazane w kontekście teoretycznym i historycznym, przy obu zabiegach badano szeroką grupę materiałów polimerowych pod kątem możliwości

ich praktycznego zastosowania. Artykuły opatrzone bogatą bibliografią, na co zwracam uwagę, gdyż wcześniej omówione publikacje pozostawiały pewien niedosyt w tym zakresie.

Artykuły nie wyczerpują problematyki konserwatorskiej przedmiotów metalowych zdobionych emalią. One koncentrują się przede wszystkim na procesie samej konserwacji/restauracji. Inne zagadnienia, takie jak np. budowę czy też historię traktują nieco bardziej pobieżnie, a pewne wątki, jak chociażby nowoczesną dokumentację, czy też prewencję konserwatorską, pominięto w ogóle. **Mimo tych uchybień należy stwierdzić, że poczynione badania stanowią ważne ogniwo w rozwoju konserwacji zabytków w Polsce. O ile mi wiadomo to pierwszy w naszym kraju tak obszerny cykl omawiający problematykę konserwatorską przedmiotów metalowych zdobionych emalią. Zapewne dalsze prace w tym zakresie będą musiały nawiązywać do omawianych i opierać się na nich.**

b) oryginalne osiągnięcie artystyczne

Jako oryginalne osiągnięcie artystyczne stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny dr Alina Tomaszewska-Szewczyk wskazała cykl realizacji konserwatorskich 34 metalowych obiektów zabytkowych z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie zdobionych emalią w różnych odmianach. Wśród konserwowanych obiektów znalazły się patery, solniczki, czarki, talerze, plakiety, a także tonda, powstałe w Limoges, najbardziej znanym w Europie ośrodku emalierstwa malarskiego doby renesansu. Jak pisze w swojej książce habilitantka „w kolekcji wilanowskiej znajduje się dziewiętnaście przedmiotów wykonanych w najśłynniejszych limuzyjskich warsztatach rodzinnych: Nouailher, Penicaud, Limosin i Laudin”. Wszystkie zostały poddane konserwacji, tak jak i osiemnastowieczne przedmioty użytkowe, reprezentujące osiągnięcia emalierstwa chińskiego (6 szt.) wykonane w technice emalii malarskiej i komórkowej. Konserwacji poddano także kilka unikatowych zabytków: wazon z korpusem zdobionym filigranową siatką z inkrustacjami wykonany techniką emalii komórkowej datowany na przełom XVII i XVIII w., komplet toaletowy dekorowany emalią inkrustowaną z 1. poł. XVIII w. pochodzący z berlińskiego warsztatu złotniczego Samuela Gotlieba Röhnera i plakietę z końca XVI w., ze sceną Modlitwy w Ogrójcu - arcydzieło techniki korpusowej. Wymienione zabytki stanowią najstarszą część zbiorów wilanowskich i większość z nich była prezentowane na Wystawie starożytności i przedmiotów sztuki w 1856 roku.

Przy konserwacji wyrobów z Limoges przyjęto zasadę minimalnej ingerencji w materię zabytkową, gdyż obiekty te już w momencie zakupu były postrzegane jako interesujące destrukty, natomiast w przypadku wyrobów chińskich zdecydowano się na odtwarzanie brakującej formy/wypełnianie ubytków i scalenie kolorystyczne. Konserwacja tak licznej grupy obiektów wymusza całościowe spojrzenie na zbiory uwzględniające ich stan zachowania, wymowę i planowaną ekspozycję. **Na pewno konserwację/restaurację tak szerokiej grupy obiektów zdobionych emalią należy uznać za duże osiągnięcie o charakterze oryginalnym.** W przedłożonej dokumentacji habilitacyjnej brakuje mi jednak nieco bardziej szczegółowych/pogłębionych opisów wybranych obiektów, stanu zachowania, wyników badań techniki i technologii oraz przebiegu konserwacji. Szkoda, że w Portfolio nie umieszczono np. oryginalnej dokumentacji konserwatorskiej wybranego obiektu. Nie mam jednak wątpliwości, że prace dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk przy wilanowskiej kolekcji musiały być w środowisku konserwatorskim i muzealnym oceniane wysoko, skoro owocowały kolejnymi licznymi zleceniami.

4. Ocena dorobku artystycznego i naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego (odpowiedź na pytanie czy Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną)

Swoją ocenę ograniczam do okresu po doktoracie i w statystyce pomijam publikacje opisane w pkt. 3 jako stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny.

dr Alina Tomaszewska-Szewczyk prowadzi aktywną działalność naukową. Nie była autorką, współautorką ani redaktorką monografii, natomiast jest autorką czterech rozdziałów i współautorką kolejnych czterech rozdziałów w monografiach, powstałych w latach 2008-2017, z czego trzy to monografie w języku angielskim. Ponadto jest autorką dwóch artykułów i współautorką czterech artykułów opublikowanych w czasopiśmie – a jest nim AUNC (lata 2012-2018). Opracowania dotyczą przede wszystkim obiektów metalowych i materiałów, które im najczęściej towarzyszą. Mówią o badaniach i konserwacji rzeczywistych obiektów jak również o badaniach naukowych mających na celu znalezienie szczegółowych rozwiązań dla konkretnych problemów konserwatorskich np. uzupełniania ubytków stopów mosiężnych.

dr Alina Tomaszewska-Szewczyk czynnie uczestniczyła w czterech konferencjach i na zaproszenie organizacji lub stowarzyszeń wygłosiła cztery wykłady. Uczestniczyła także w siedmiu wystawach zbiorowych (Toruń, Włocławek, Olsztyn) popularyzujących sztukę konserwacji. Była kierownikiem dwóch grantów finansowanych przez NCN (2010-2013; 2011-2012). W latach 2007-2009 uczestniczyła także w projekcie Authentico w ramach 6. Programu Ramowego UECT-04480.

dr Alina Tomaszewska-Szewczyk jest bardzo aktywnym i pracowitym konserwatorem praktykiem. Świadczy o tym na pewno liczba konserwowanych obiektów. Pokusiłam się o policzenie realizacji konserwatorskich wymienionych w dokumentacji habilitacyjnej – w latach 2007-2020 było ich 137. Jak wiemy proces konserwacji to nie tylko praktyczne działania na/przy obiekcie, ale również żmudne przygotowania i dokumentacja prac, a tylko nieliczne prace były prowadzone w zespołach. Warto zwrócić uwagę, że niektóre realizacje konserwatorskie dotyczyły całych zespołów obiektów np. w 2008 roku konserwacji podlegał między innymi zespół 250 obiektów archeologicznych kultury łużyckiej z Muzeum w Gliwicach. W roku następnym prace kontynuowano na 100 kolejnych obiektach z tegoż muzeum. W roku 2010 pracom podlegały dwa inne zespoły zabytków archeologicznych z metali, jeden liczący 162 obiektów z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, drugi liczący 70 obiektów ze stanowiska Popielec w Zębowicach. Niektóre z wymienionych realizacji odnoszą się do obiektów szczególnie dużych rozmiarów, jak np. średniowiecznych drzwi z kościoła św. Jana w Gdańsku (2010) czy brązowego pomnika - fontanny z postacią Higiei usytuowanego przed Biblioteką Raczyńskich w Poznaniu (2008). Przykładem konserwacji obiektu o „standardowych” wymiarach niech będzie w tym zestawieniu, konserwacja szkatuły z dekoracją w technice niello z przełomu XVI/XVII w. pochodzącej z Norymbergii, eksponowanej w Muzeum Zamkowym w Malborku (2011).

W Portfolio autorka konserwowane obiekty podzieliła ze względu na rodzaj rzemiosła, który reprezentują. Mamy tam przykłady przedmiotów z zakresu złotnictwa (monstrancje, taca, zestaw aplikacji z oprawy księgi), płatnerstwa (zbroje, szpady, szable, czekan), brązownictwa/mosiężnictwa (pomnik miejski, misy) i ślusarstwa (skarbczyk/skarbona). Wyodrębniono ponadto tzw. afrykanaria, zabytki archeologiczne, przedmioty wykonane z materiałów na bazie keratyny (szylkret, plecionki z włosów) oraz przedmioty kamienne. Ten podział pokazuje, że w gestii dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk

Handwritten signature

pozostają zabytki z różnych materiałów i wykonane w różnych technikach, co obok liczby konserwowanych obiektów świadczy, że jest cenionym i poszukiwanym specjalistą w zakresie konserwacji rzeźby, zabytków rzemiosła artystycznego i przedmiotów archeologicznych.

dr Alina Tomaszewska-Szewczyk jest dydaktykiem o ugruntowanej pozycji zaangażowanym w pracę organizacyjną Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu oraz środowiska konserwatorskiego.

W roku akademickim 2020/21 prowadziła następujące przedmiotów w macierzystym Instytucie (dla kierunków konserwacja i restauracja malarstwa, konserwacja i restauracja papieru i skóry, konserwacja i restauracja rzeźby kamiennej): konserwacja i restauracja zabytków metalowych (wykład), konserwacja metali (wykład, ćwiczenia), metodyka konserwacji zabytków metalowych (wykład, ćwiczenia), techniki zdobnicze w rzeźbie i detalu architektonicznym (wykład), konserwacja rzemiosła artystycznego (wykład)².

Projekty, które realizowała ze studentami, w okresie po doktoracie. w dokumentacji habilitacyjnej ujęła w trzech zasadniczych punktach: „1) prace konserwatorskie przy zabytkach na wystawy stałe i okazjonalne dla m.in. dla Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Zamkowego w Malborku, Muzeum Regionalnego w Nysie (tu obiekty zniszczone po powodzi), Muzeum Powstania Warszawskiego w Warszawie, Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej w Przemyślu, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Gorzowie Wielkopolskim, Muzeum Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Koncentracyjnego i Zagłady Stutthof w Sztutowie, Muzeum Okręgowego w Toruniu (łącznie kilka tysięcy zabytków); 2) prace konserwatorsko-restauratorskie przy astrografii Drapera konstrukcji Alvan Clark & Sons z 1889 r. z Centrum Astronomii w Piwnicach Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, projekt zdobył nagrodę w ogólnopolskim konkursie StRuNa realizowanym pod patronatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w kategorii StRuNa-Art 2019; 3) współorganizacja wystawy studenckiej „Gdy imię było numerem...” prac konserwatorskich obiektów archeologicznych z Muzeum Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Koncentracyjnego i Zagłady Stutthof oraz prelekcji wygłaszanych przez studentów z okazji 80-lecia powstania obozu, Książnica Kopernikańska w Toruniu, grudzień 2019 - styczeń 2020 r.” **Informacja, że dzięki działalności dydaktycznej zakonserwowano kilka tysięcy zabytków robi wrażenie!**

Była promotorem 15 prac magisterskich oraz promotorem pomocniczym dysertacji doktorskiej. Trzykrotnie ustalała programy dydaktyczne poświęcone konserwacji zabytków metalowych dla stypendystów z Ukrainy w ramach programu Narodowego Centrum Kultury „Gaude Polonia”. Dwukrotnie prowadziła letnie kursy na Uniwersytecie św. Klemensa w Macedonii. W latach 2006-2007 współorganizowała Studium Podyplomowe Konserwacji Zabytków Metalowych na UMK w Toruniu. Obecnie jest kierownikiem Studiów podyplomowych w zakresie konserwacji obiektów archeologicznych – metalu, skóry, gliny suszonej, ceramiki i szkła.

Jest członkiem ICOM-u. Recenzuje projekty złożone do NCN-u. Przygotowuje projekty konserwatorskie i opinie konserwatorskie, wchodzi w skład zespołów eksperckich, jak np. pracującego nad projektem rewitalizacji cmentarza na Starej Rossie w Wilnie. Była członkiem komitetu organizacyjnego jednej wystawy (2008) oraz komisarzem innej (2019).

² https://usosweb.umk.pl/kontroler.php?_action=katalog2/osoby/pokazOsobe&os_id=24958

5. Wniosek końcowy

Podsumowując stwierdzam, że osiągnięcia naukowe i artystyczne dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk oraz Jej dorobek artystyczny/naukowy, jak również dydaktyczny i organizacyjny **spełniają wymagania** stawiane w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.) **i wnioskuję o dopuszczenie dr Aliny Tomaszewskiej-Szewczyk do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.**

Zofia Kaszowka